

דף קג.

עין משפט א.

או"ח סימן תעג פעיף א

א. מוזגין לו ^י כוס ראשון ומקדש עליו ^ז ומברך שהחיינו ^ח. ואם חל

ו. ממשנה פסחים דף קי"ד, והכוסות צריכין שטיפה והדחה דכוס של ברכה הן, ולפי הזוה"ק והתיקונים כוס של ברכת המזון צריך שטיפה והדחה אפי' הוא נקי, וטוב שיהיה לו כלי מלא מים סמוך לשולחן כדי לשטוף ולהדיח בו הכוסות בין כוס לכוס. כה"ח אות א'.

וקודם הקידוש יאמר לשם יחוד, הביאו בכה"ח אות ג'. ושם מזכיר כל מצוות הלילה בלשם יחוד, ע"ש.

ובכוס הראשון יכוון כי הכוס עצמו הוא גימטריה אלהים ויכוון לבחינת תמורתו המתחלפות באותיות הקודמות להם כד"ט ואותיות א"ם אינם מתחלפות, וא"כ הוא שם אכדט"ם, וה' אצבעות יד הימין האוחזות הכוס הם כנגד אותיות אכדט"ם, והיין שבתוך הכוס ג"כ רומז לשם זה כי היין גימטריה ע' ואם נחבר אותו עם ה' אצבעות יהיה ע"ה כמנין אכדט"ם עם הכולל, ובהוי' דברכת הקידוש תכוון לשם ע"ב, שהוא בחינת החכמה. ובכוס שני הוא בחינת הבינה ותכוון בו לשם אכדט"ם בהתחלקו לשנים א"ם-ג"ל, כי כד"ט גי' ג"ל, ובהוי' דברכת אשר גאלנו, לפני שתיית כוס שני יכוון לשם ס"ג שהוא בחינת הבינה.

ושני כוסות האחרונים הם בחינת חסדים וגבורות, וע"כ בין כוס שלישי לרביעי לא ישתה כלל כדי שלא להפריד בניהם בין החסדים לגבורות כי הם אחד.

וכוס שלישי הוא בבחינת חסדים שבדעת, ויכוון לשם אכדט"ם "במספרו" שהוא גימטריה ע"ד ועם הכולל ע"ה שהוא ג"פ יב"ק ר"ל ג"פ הוי"ה אלהים שכל אחד הוא גימטריה יב"ק, וגם יכוון לשם מ"ה שהוא בחינת החסדים שבדעת.

וכוס רביעי הוא בבחינת הגבורות ויכוון לשם אכדט"ם בבחינת מספרו שהוא בגמטריה ע"ד וכן לשם ב"ן שהוא בחינת הגבורות שבדעת, אך יש לחבר שני הכוונות הנ"ל בכוס השלישי, ואח"כ לכוון בשניהם בכוס הרביעי כמבואר בשער הכוונות ובעץ חיים פ"ב ופ"ג. כה"ח אות ד'.

ז. ולפי דברי האר"י כל הקידושין מעומד בין של שבת בין של יו"ט, וקודם הקידוש יאמר מזמור לדוד ה' רועי וכו'... ואין קידוש יו"ט מדין תורה. כה"ח אות ה' ד"ה ודע.

ח. ומכוון בזה לפטור אכילת המצה, ואינו מברך שעשה נסים כיון שהוא עתיד לאמרו בהגדה, כ"כ הטור, ובדרשות מהרי"ל כתב לפי שהיא מצוה הכתובה בתורה ואין מברכים על הנסים אלא על מצוה דרבנן, כגון חנוכה ופורים ומשום דיום ישועה הוא עדיף מנסים. כה"ח אות ה'.

ואם לא בירך שהחיינו בלילה הראשונה מברך כל השבעה. מ"א ס"ק א'.

את הספרים "דף היומי עין משפט על הדף" ו"מנחת אשר", של הרב מ. אלהרד שליט"א אב"ד בירושלים מעוטרים בהסכמותיהם של גדולי ישראל, ניתן להשיג בהוצאת "כתרים" בטלפון 02-5712225 או 0584150477 email: minchat.aaa@gmail.com

בשבת אומר ויכולו השמים, ואם חל במוצאי שבת אומר יין, קידוש, נר ט, הבדלה, זמן ולסימן יקנה"ז. ואם שכח להבדיל ולא נזכר עד שהתחיל ההגדה י, ישלים עד גאל ישראל ואח"כ יבדיל וישתה הכוס השני כ.

וגם בשמיני עצרת שצריך לומר זמן אם שכח י"א דיש לו תשלומין כל שבעה, וכיון שיש חולקין ספק ברכות להקל. כ"כ במ"ב אות א'.

והוא שכתב לומר זמן מברך מיד אחר השתיה, ואם שכח מברך למחרת אפי' באמצע השוק. כה"ח אות י"ג.

ואם אין לו כוס מברך זמן בלא כוס. שם אות י"ד.

והוא לא אמר קידוש בלילה אומרו למחרת, אבל אם לא אמר ההגדה אין לה תשלומין שהרי הכתוב אומר בעבור זה, לא אמרתי אלא בשעה שמצה ומרור מונחים לפניך. מ"א סי' תפ"ה.

והוא לא אמר ההגדה עד אחר חצות יאמר אותה ויאכל המצה בלא ברכת על אכילת מצה, וד' כוסות ישתה בברכה אחת על כולן אם לא הפסיק בניהם בברכת המזון.

ט. מה שלא מברכים על הבשמים כיון שאכילה ושתיה מועילה כמו בשמים, כ"כ התוס' בפסחים ק"ב ע"ב ד"ה רב, והרא"ש.

והגם שבכל השנה לדעת השו"ע בסי' רצ"ו סעיף ו' יש לומר ההבדלה בישיבה, ביו"ט שחל להיות במוש"ק אומרים ההבדלה בעמידה כדברי האר"י ז"ל. כה"ח אות כ'.

י. דכיון שהתחיל ההגדה על כוס שני אינו רשאי לשתות. כ"כ הגאון כדעת המלחמות ודלא כבעל המאור.

כ. והוא נזכר רק אחרי שתיית כוס שני, יבדיל על כוס אחר ואח"כ יאכל כי אסור לאכול לפני שהבדיל, כמבואר בסי' רצ"ט.

והוא נזכר באמצע הסעודה שלא הבדיל מפסיק ומבדיל אך אם דעתו לשתות יין באמצע הסעודה אינו מברך ברכת בורא פרי הגפן. ואין לומר ההלל והבדלה על כוס רביעי דאין אומרים ב' קדושות על כוס אחד, ודוקא קידוש והבדלה מותר דשניהם ענין אחד דגם בהבדלה אומרים המבדיל בין קודש לקודש. מ"א ס"ק ב', ומ"ב אות ה'. וכה"ח אות כ"ג. ואם נזכר שלא הבדיל רק אחרי שגמר סעודתו לאחר שאכל האפיקומן לא יבדיל קודם ברכת המזון דנראה כמוסיף על הכוסות, אלא ימתין עד אחר בהמ"ז ואז יאמר ברכת הנר וההבדלה וישתה הכוס של בהמ"ז. כה"ח אות כ"ה.

ואם לא נזכר שלא הבדיל רק עד אחר ששתה כוס שלישי יאמר הלל ויבדיל על כוס רביעי, כי אין ברירה הגם שזה ב' קדושות על כוס אחד, וה"ה אם לא נזכר רק עד אחר ששתה כוס ד' יבדיל על כוס חמישי כי אין לו ברירה. כה"ח אות כ"ו.

הגה: ואין ליטול ידיו קודם הקידוש ^ל אם לא שידיו אינם נקיות שיטול מעט ^מ, אבל לא יברך על הנטילה.

הגה: בעל הבית לא ימזוג לעצמו ^נ, אלא אחר מוזג לו דרך חירות.

או"ח סימן רצו סעיף א

עין משפט ב.

א. סדר ההבדלה ברכת יין, בשמים, נר והבדלה ^ס וסימן לדבר יבנ"ה.

ל. כיון שיש הפסק גדול עד הכרפס אין לעשות כן. כה"ח אות כ"ז.

מ. דנראה שסובר שהקידוש צריך נטילה ע"כ לא יטול נטילה גמורה גם כשידיו אינם נקיות יטול אותם במעט מים. מ"ב אות ז'.

נ. וואו רוצה למזוג לעצמו כדי לכוון כוונת המזיגה תבא עליו ברכה והוי כלא אפשר ע"י אחר. כה"ח אות ל"א. ואשה בימי טומאתה תזהר שלא תמזוג לבעלה וכן הבעל לא ימזוג לה. שו"ע יור"ד סימן קצ"ה ס"י וסעיף י"ג.

ו. הסימנים קדש ורחץ כרפס וכו', יאמר בפה כי יש בהם סודות גדולים ונפלאים. כה"ח אות ל"ב.

ס. ברכות נ"ב. ועיין שם ל"ג ע"א. והרמב"ם בפ' כ"ט כתב דהבדלה מן התורה כמו קידוש, וי"א דהיא מדרבנן, וכ"כ המ"מ שם, מ"א ס"ק א'.

וואו הבדיל בתפלה לכו"ע ההבדלה על הכוס היא מדרבנן. והמבדיל על היין הקב"ה קוראהו קדוש ועושהו סגולה, ואמר ר"י ג' מנוחלי עוה"ב, הדר בא"י, והמגדל את בניו לת"ת, והמבדיל על היין במו"ש, ועוד בפ"ב דשבועות אמר ר"י כל המבדיל על היין במו"ש זוכה לבנים זכרים דסמין ליה אחרי להבדיל בין הטמא לטהור, אשה כי תזריע וילדה זכר. ור"ל אמר בנים ראויים להוראה דכתיב להבדיל ולהורות, ומימרא זו מסייעת לרמב"ם שהבדלה מן התורה, כ"כ הרב המגיד לסייע לדברי הרמב"ם בפ' כ"ט. ומכאן משמע קצת דצריך יין המשכר.

וואו וטעם לסדר זה, היין קודם כיון שחוש הטעם יותר עב שאינו משיג אלא מן החוש כשטועם, וחוש הריח יותר גבוה ודק ממנו כי מרחוק ריח, וחוש הראות יותר דק משניהם שהוא משיג עד לשמים בראיית הכוכבים, והבדלה היא חכמה וע"כ קבעוה בברכת אתה חונן לאדם דעת, והשכל הוא יותר דק משאר החושים שהוא משיג המלאכים וסדר ההבדלה ממטה למעלה, כה"ח אות ג'.

ומה שתיקנו ד' לשונות של הבדלה בין קודש לחול, בין ישראל לעמים וכו', כנגד ד' קליפות להכניעם, כה"ח אות ג'.

צריך ליזהר שלא יהיה הכוס פגום ^ע.

הגה: ונהגו לומר קודם ההבדלה הנה אל ישועתי אבטח, כוס ישועות אשא, ליהודים היתה אורה וכו' לסימן טוב.

הגה: בשעת ההבדלה יתנו עיניהם ^פ בכוס ובנר.

הגה: ונהגים לשפוך מן הכוס היין על הארץ קודם שיסיים בפה"ג, כדי שלא יהיה ביזוי ופגם ^צ בכוס ששופך ממנו קודם שישתה, וטעם השפיכה שאמרו כל בית שלא נשפך ^ק בו יין כמים אין בו סימן ברכה, ועושין כן לסימן טוב לתחילת השבוע, וגם שופכין ממנו אחר ההבדלה ומכבין בו

^ע. הגם שבגמ' לא אמרו אלא בכוס של ברכה מ"מ קידוש והבדלה בכלל כוס של ברכה הם, ב"י.

וגם צריך ליזהר שלא יהיה הכוס שבור אלא שלם ויש לו כל דיני כוס ברהמ"ז שטעון הדחה ושטיפה, ומלא ואוחזו ביד ימין ומגביהו מן הקרקע טפח או יותר ולא יסייע בשמאל וכן פסק בשו"ע סי' רע"א סעיף יו"ד.

ובדיעבד שאין לו כוס אחר יכול להבדיל על כוס פגום כמ"ש בסי' קפ"ב. כה"ח אות ו'. ובעשר הכוונות כתב דבשום אופן אין להטיל מים בכוס של הבדלה, אם לא שצריך להשלים לרביעית שאז אין לו לבטל הבדלה. כה"ח אות ז'.

^פ. גם המבדיל והשומעים.

^צ. ו"א מ"א ס"ק ב'. וכתב הט"ז בס"ק א' דאין זה מנהג יפה אלא בשעה שממלאין הכוס של הבדלה ימלאנו על גדותיו וישפוך עוד וזהו סימן שנשפך היין כמים, כה"ח אות ט'. וכ"כ השל"ה. וע"פ המקובלים אין לשפוך על הקרקע וראוי לחוש לדבריהם, כי השפיכה על הקרקע יצאו עליה עוררין, כה"ח אות י"א.

^ק. ו"א היינו ממילא ולא בכוונה, ולפי מש"כ הט"ז בס"ק א' שממלא על כל גדותיו עד שנשפך בזה יוצא וא"צ לשפוך אחר.

ונשים אינם טועמות מההבדלה, וכתב השל"ה הטעם דעץ הדעת גפן היה וע"י החטא ניתנה לה דם נידות להבדילה בין האדם.

וי"א דכוס ההבדלה שותה אותו המבדיל כולו, אך יש מטעמים אותו לאחרים אחרי שהמבדיל שותה ממנו מלא לוגמיו. כה"ח אות ט"ו. ולכתחלה ישתה רביעית שלא יכנס לספק ברכה אחרונה, אך בדיעבד אם רק טעם ממנו ואינו יכול לשתות יכול ליתן לאחר הכוס לשתות שכיון על ברכתו כמ"ש בסי' ק"ץ סעיף ד'.

ו"א טעה ולא שתה מלא לוגמיו א"צ להבדיל שנית דקיי"ל הבדלה מדרבנן וספיקא דרבנן לקולא, כה"ח אות ט"ז.

הנר^ר, ושמים על העינים משום חיבוב מצוה.

או"ח סימן רצו סעיף ג

ג. ד. אם אין לו יין ולא שכר ושאר משקין, י"א שמותר לו לאכול בלי הבדלה. וי"א שאם מצפה למחר שיהיה לו, לא יאכל עד למחר שיבדיל.

ג. ה. אם אין לו אלא רביעית יין בצימצום יבדיל עליו, דקיי"ל ברהמ"ז אינה טעונה כוס ביחיד, ובג' זה רק למצוה מן המובחר^ש.

דף קג:

עין משפט א.

או"ח סימן קעט סעיף א

א. גמר סעודתו ונטל ידיו למים אחרונים אינו יכול לא לאכול ולא לשנות עד שיברך ברהמ"ז^ת.

ואם אמר "הב לך ונברך" הוי היסח הדעת ואסור לו לשנות אלא א"כ יברך עליו תחלה, ואכילה דינה כשתיה להרא"ש, אבל להרב רבינו יונה והר"ן א"צ לברך על האכילה שוב^א ואפי' סילק השולחן שכל שלא

ר. כדי שיהיה נראה לכל שהנר הודלק למצוה. לבוש.

ש. כמ"ש בסי' קפ"ב, וא"כ אם אין לו אלא כוס אחד אפי' הם ג' לא יאכל עד שיבדיל, דמצוות הבדלה שהיא חובה קודמת למצוה מן המובחר של כוס ברכת המזון, כה"ח אות ל"ד.

ת. וי"א ברכות מ"ב. אבל להפסיק בדיבור בין מים אחרונים לברהמ"ז מותר, כ"כ בכ"מ סוף פ"ו מהלכות ברכות לדעת הרמב"ם, אבל לדעת הרא"ש כתב הב"י בסימן זה דאסור להפסיק אפי' בדיבור, וכך דעת המ"א בס"ק א'. וכ"כ בשער המצוות בפ' עקב דצריך ליזהר מאוד שלא להפסיק כלל אפי' בד"ת ושם מעשה עם האר"י ז"ל דאפי' באמירת משניות אסור, כה"ח אות א'.

א. ולענין דינא יש ליזהר גם אחרי שאמר הב לך ונברך שלא יאכל ולא ישתה עד שיברך בהמ"ז, אולם אם לא נטל והוצרך לאכול או לשנות על שתיה יברך, אבל על האכילה יזהר בלבו הברכה, ואם נטל כבר, גם על האכילה יברך. כה"ח אות ב'.

וי"א דע"י מזיגת הכוס לברכת המזון אפי' לא אמר הב לך ונברך הוי כאמרו, מהרש"ל.

את הספרים "דף היומי עין משפט על הדף" ו"מנחת אשר", של הרב מ. אלחודר שליט"א אב"ד בירושלים מעוטרים בהסכמותיהם של גדולי ישראל, ניתן להשיג בהוצאת "כתרים" בטלפון 02-5712225 או 0584150477
email: minchat.aaa@gmail.com

נטל ידיו למים אחרונים לא נסתלק לגמרי מהאכילה.^ב

עין משפט ב.

או"ח סימן קעד פעיף ה

ה. אם בתוך הסעודה כששתה כוס יין היה בדעתו לשתות רק אותו כוס, ואח"כ נמלך לשתות עוד צריך לברך גם על כוס השניה.^ג

הגה: מי שבירך על כוס הנישואין ואינו יודע להיכן יגיע הכוס, כל אחד צריך לברך דהוי נמלך.^ד

או"ח סימן קצ פעיף ה

ה. ו. כשמסובין בסעודה גדולה ולא יודעים עד היכן הכוס יגיע, כל אחד מהמסופקים יברך בפה"ג כיון שמסופקים אם יגיע להם הכוס.

עין משפט ג.

או"ח סימן רחצ פעיף ב

ב. מצוה מן המובחר לברך על האבוקה,^ה וי"א שאם אין לו אבוקה

ב. וואם גמר בלבו שלא לאכול יותר לדעת הרמב"ם צריך ברכה ראשונה וע"כ צריך ליהדר שלא יאכל בגמר בלבו עד שיברך ברהמ"ז, מ"מ אם הוצרך לאכול לא יברך משום סב"ל אלא יהרהר הברכה בלבו, כה"ח אות ז'.

ג. ה"ה קנה פת ע"ד לאכול ואחרי שגמר אותה שלח לקנות עוד לחם כדי לאכול עוד צריך לברך על השניה, אבל אם נשאר לו קצת מהלחם הראשון לפני שהביאו לו השני אינו מברך על השני, וכן אם בשעת הברכה כיון שאם יצטרך יקנה עוד אינו מברך, כה"ח אות כ"ד. ואם בעה"ב מפציר באורח לשתות יין בתוך הסעודה ואומר לו אני לא רוצה, או קשה לי, קרוב לודאי שזה היסח הדעת ואם יחליט לשתות צריך לברך.

ד. וואם המברך כיון להוציא כל השומעים וכל מי שיגיע לידו והשומעים כיונו לצאת אם הגיע לידם, אינם מברכים. שם אות כ"ח. ועיין באות ל'. וא"כ עדיף שהמברך שבע ברכות או ברכת אירוסין לכוין על כל השומעים ולא רק להוציא את החתן והכלה בברכתו בורא פרי הגפן.

ה. שיש בה מאורות הרבה, ומ"מ גם כשמברך על הנר יברך מאורי האש, שהרבה גוונים יש בה.

והאר"י ז"ל היה מדליק נר שעה ונתן שם טעם ע"פ הסוד לנר שעה, כה"ח אות ב'. ואבוקה היא רק למצוה מן המובחר כמ"ש מר"ן השו"ע.

צריך להדליק נר אחר לצורך הבדלה חוץ מהנר המיוחד להאיר בבית.

הגה: נר שיש לו ב' פתילות נקרא אבוקה ^י.

נרות של שעה קלועים יחד חשובים אבוקה, אבל כל נר בפני עצמו לא נחשב אבוקה, מ"א ס"ק ד'. ה"ה דבוקים יחד אפי' אינם קלועים הוי אבוקה.

ו. נר של שמן שיש בה פתילות הרבה דולקות והלהבות דבוקות הם אבוקה אבל אם אין אורותיהם מעורבים כל אחד נחשב לנר בפני עצמו, אבל אם קלע ב' נרות יחד כיון שעשאן כעין גוף אחד אין כל אחד נחשב בפני עצמו ואז אפי' הלהבות אינם מעורבים יחד הוי אבוקה. כ"כ ר"ז, אבל המשב"ז כתב דב' פתילות מונחים זה אצל זה בלי הפסק לא הוי אבוקה אבל ב' פיות אפי' אינם מדובקים יחד הוי אבוקה, וצריך שהפתילות במקום האור יהיו פרודות, והשלהבות נוגעים זה בזה, כה"ח אות י"ז.